

EL SAFAREIG. Grup de dones feministes de Cerdanyola.

Orígen

Hem de situar els inicis en plena transició democràtica. L'any 1976, Cerdanyola del Vallès, com moltes altres poblacions del cinturó industrial de Barcelona, tenia grans deficiències de serveis. Entre d'altres reivindicacions i lluites hi havia la de «una escola digna, 30 nens per aula» o bé reclamant que les constructores que havien edificat els grans polígons del municipi fessin els parcs públics a què s'havien compromès. Reivindicacions lligades a una part de la vida de les dones - la que fa referència a l'atenció dels nens i les nenes- i a aconseguir la màxima qualitat de vida per a la població. Part de les dones que aviat formariem el Grup ens vam conèixer a l'Assemblea Democràtica de Catalunya, a les associacions de pares, a les associacions de veïns...Algunes teníem fills i filles petites i aquestes reivindicacions públiques entroncaven plenament amb la nostra vivència com a mares. Evidentment, tot això passava en un marc de mobilització social des de l'esquerra que demanava la democràcia, la llibertat d'expressió, la legalització dels partits polítics,...

Va ésser a partir d'aquestes encara fràgils relacions des de la clandestinitat que algunes dones de Cerdanyola vam anar, la primavera de 1976, a les Primeres Jornades Catalanes de la Dona, celebrades al Paranimf de la Universitat de Barcelona. Unes Jornades històriques per al feminisme i per a Catalunya, malgrat el to de sornegueria amb què van ésser rebudes per la premsa del moment. Aquelles Jornades van suposar quelcom màgic. El Paranimf era ple de gom a gom,

ple de dones on una deia just allò que l'altra pensava i no sabia com dir. Algunes ens vam sorprendre de trobar-nos allà sense haver-nos-ho dit. I d'aquest primer reconeixement multitudinari del fet «d'ésser dona» va sorgir l'energia necessària per crear el Grup de Dones Feministes de Cerdanyola. Com després vam saber, així també es van iniciar molts altres grups de dones a Catalunya. Des de la seva constitució, el grup ha estat a les diferents lluites, debats, accions, etc. del Moviment Feminista.

Els primers anys, el grup combina treball intern i actuacions exteriors. S'analitza, a partir de les experiències personals, la condició de les dones en aquesta societat. Es comprova que allò que és personal és polític, en el sentit que allò que a una li passa no és casualitat o deficiència personal, sinó que hi ha moltes més dones que també ho viuen. El grup era reduït, unes 10-15 dones, participàvem quasi sempre les mateixes, i això permetia la reflexió i l'aprofundiment en les diverses temàtiques. Però, principalment, el grup va ésser un punt central de desenvolupament personal per a cadascuna de nosaltres i també un punt de referència i cohesió ideològica en els altres àmbits en què cada una era present (la feina, el partit, l'associació de veïns, la casa, etc.). Les actuacions cara enfora van estar marcades per la manca de llibertats: així, les primeres xerrades a la biblioteca pública foren prohibides i no es van poder realitzar; restàvem a la porta informant de la prohibició i, a partir d'aquí, alguna companya es va afegir al grup .

El nom que es va donar al grup va ésser motiu de discussió, especialment el mot «feminista». Es va valorar que les constituents ens hi sentíem representades, que la paraula tenia mala premsa i que justament calia combatre-hi. El mot feminista l'hem tractat amb gran compte al llarg de la nostra història i actualment ens diferencia de molts altres grups de dones que no s'hi han identificat. De les discussions inicials cal destacar la que plantejava si ens definíem com un grup obert o tancat. Aquest ha estat un debat permanent; ens decantàvem per definir-nos com un grup obert, però, la pràctica ens demostrava que erem un grup tancat.

L'any 1978 el Grup va redactar una declaració de principis i els objectius que perseguia. Destaquem de la declaració de principis que es proclama la independència ideològica de qualsevol partit polític, organització,... i s'accepta la doble militància de les integrants: hi havia dones «independents» i d'altres que també militaven al PSUC, CNT, PSC, AAVV,... També s'assenyala el suport tàcit del Grup als moviments populars sempre que no vagin en contra dels interessos de les dones. Com objectius de lluita s'estableixen principalment aquells que suposen «normalitzar» la manca de drets bàsics (divorci, anticonceptius, reconeixement de les parelles de fet, avortament,...). S'observa repassant aquest llistat de reivindicacions que moltes d'elles estan centrades en aconseguir un canvi en la llei, legalitzar uns drets (normal si pensem en la situació de dictadura de la que proveniem). Al costat d'aquestes reivindicacions legals hi ha un conjunt de punts més ambiciosos que denuncien estructures i ideologies de la nostra societat: la família, la doble moral burgesa, la virginitat i el mite de la maternitat...

Quasi deu anys després el Grup es va constituir en associació sense afany de lucre prenent el nom de El Safareig-Grup de Dones Feministes de Cerdanyola. El Safareig com a reivindicació d'un espai de comunicació i del dret a la paraula. S'ha dit que les dones no han de parlar, i quan ho fan es diu que són xafarderes, que fan «safareig»; probablement en els safareigs es tractaven i resolien molts problemes que tenia la comunitat. Nosaltres, semblantment a molts altres grups, no ens havíem plantejat mai seriosament la possibilitat de fer-nos legals, però, la necessitat d'aconseguir subvencions i els canvis que s'anaven operant en l'associacionisme van fer-nos-hi decidir.

Algunes experiències

El Grup de Dones Feministes de Cerdanyola té 17 anys d'història i durant aquest temps han passat i hem fet moltes coses. A continuació esmentarem les principals activitats que hem desenvolupat i finalment ens aturarem una mica més en explicar-ne

alguna d'elles.

- Reivindicació d'un Centre de Planing (1978-1981)
- Participació setmanal a la ràdio durant tres anys en un programa d'una hora de duració (1982-85)
- Primeres Jornades de les Dones a Cerdanyola (1983)
- Realització de l'estudi: Les dones a Cerdanyola. Contribució a l'anàlisi socio-econòmic de la població 1984-85.
- 13 cursos de formació ocupacional per a dones (1987-1992)
- Apertura del Casal de Dones El Safareig (1990)
- Segones Jornades de les dones a Cerdanyola (1991)
- Publicació de la nostra experiència en els quaderns de la Fundació de Cultura Popular (1992)

«Un centre de planing a tots els barris»

Durant força temps les pancartes i la veu col·lectiva de les feministes a les manifestacions vam exigir el dret de les dones a l'ús de contraceptius, a una maternitat desitjada, a una sexualitat no basada exclusivament en la penetració.

Cal recordar també que al 1979 es celebren les primeres eleccions municipals. El Grup elabora un manifest programàtic que remet a tots els partits demanant-ne l'assumpció i proclama el boicot a tots aquells que no ho considerin fonamental. Es constitueixen els primers ajuntaments democràtics i així apareix la possibilitat de participar activament i democràticament en la reconstrucció del municipi. Per nosaltres, aquesta participació passava per aconseguir un Centre de Salut i una Casa per a dones. La situació de la contracepció fa 15 anys era greu: molt poca informació i formació (fins i tot entre el personal sanitari), gran dificultat per obtenir anovulatoris o per a la col·locació d'un DIU (que havia d'ésser al marge de la Seguretat Social), avortament molt penalitzat...

La consecució del que va ésser el Centre de Planificació Familiar va suposar un treball intens i dur al llarg de dos anys, de negociacions

amb l'Ajuntament i de sensibilització a d'altres entitats del poble. Les dones del Grup hi estavem vivencialment implicades: llegíem (i practicàvem) el «Nuestros cuerpos, nuestras vidas» de les dones de Boston, el «Self-Help» de la Leonor Taboada,...; formàvem part del Consell Municipal de Salut (com a grup de dones i com a representants dels altres grups en els que militàvem); suplíem la manca del servei fent xerrades informatives sobre sexualitat i contracepció a la biblioteca municipal (de les primeres xerrades permeses amb la democràcia) i dos dies a la setmana, en una associació de veïns, fèiem permanències per assessorar en temes de salut, de contracepció, jurídics,... Finalment, amb algunes dones de Ripollet - el poble veí- organitzem i realitzem un curs per a consultores de planing. Després d'incomptables reunions, d'enrabiades i de bons moments, s'inauguren els centres de planificació familiar municipals de Ripollet l'any 1980 i de Cerdanyola el 1981. Avui, poques usuàries del planing coneixen el seu origen.

Aconseguit el centre de planing, el Grup es va anar distanciant del servei, malgrat diferents intents de relació, com també va passar a nivell més general dins del moviment feminista .

«Casal de Dones El Safareig»

El Casal es va inaugurar el 8 de març de 1990. Fins aquest moment, les cases particulars eren el lloc habitual de reunió setmanal. Va anar prenent força dins del grup la decisió de posar-nos com objectiu principal tenir un Casal. Evidentment, l'espai ens l'havia de donar l'administració; nosaltres no disposàvem de recursos propis. Durant dos anys, reunions, converses amb l'Ajuntament i la Generalitat, propostes d'ocupació de cases buides...i,finalment, una casa de 60m² propietat de l'Ajuntament amb un contracte de concessió de renovació anual.

El nostre treball s'adreça a trencar els esquemes i les condicions de desigualtat que ens afecten com a dones. Som conscients de la contradicció que suposa pretendre «superar» les desigualtats quan

la definició social, la mesura de totes les coses és històricament masculina. Les polítiques d'igualtat comporten el risc d'integrar les dones en un món masculí nascut amb l'exclusió de les dones i, per tant, es poden generar noves formes de discriminació; la doble jornada n'és un exemple. Per això, no es tracta només d'una igualtat de drets i d'oportunitats, ni tan sols d'una igualtat de resultats; és també qüestionar el sistema de valors que estableix com a més important allò que ha estat definit «masculí» i com a secundari allò «femení».

Intentem que aquest enfoc impregni les activitats que realitzem. No es tracta només de fer un taller per aprendre a canviar les rodes d'un cotxe sinó, també, de, per exemple, buscar estratègies perquè el fet imprescindible de cuidar als nens i les nenes s'universalitzi. També treballem la qüestió de la rivalitat entre dones (qui és més bona mare?, qui és més bona mestressa de casa...?) i intentem potenciar la idea del respecte a les opcions de cadascuna incidint en que ja és el sistema patriarcal el que s'encarrega de negativitar qualsevol de les opcions que com a dones prenem (si deixes de treballar quan tens fills « et mantenen», si treballes « ets una mala mare»...).

En el Casal realitzem activitats:

- de relació i culturals (biblioteca d'autores, tertúlies literàries, seminaris, tallers corporals...)
- d'informació en temes jurídics (separacions, maltractaments, avortament,...) i ocupacionals.
- de formació ocupacional en diverses especialitats (des d'electricistes a auxiliars de geriatria).

Funcionament del Casal

El Casal és gestionat pel Grup de Dones Feministes de Cerdanyola. Hi ha un equip de treball constituït per tres dones que fan la feina d'administració i gestió de les diferents activitats. Aquesta feina és remunerada, no hi ha jerarquies salarials, el barem agafat és el

mínim sou establert segons conveni per a la categoria superior. L'equip presenta un pla de treball anual que ha d'ésser aprovat pel Grup de Dones.

Hi ha activitats que es tiren endavant a través del voluntariat, com per exemple, la biblioteca.

El Casal no preten ésser només un espai que ofereix activitats sinó, també, un espai que empenyi, que ajudi a fer realitat aquells projectes que ens balien pel cap i que una sola no s'atreveix a fer.

Un darrer punt en l'aspecte de funcionament és la idea que les dones s'autoorganitzin al voltant del seu centre d'interès, que siguin el menys dependent possible de l'equip de treball del Casal.

El Casal no és una aposta tancada i definitiva del grup. Constantment ens replantagem la nostra feina i i són moltes les discussions i dubtes que tenim al costat de l'orgull i l'entusiasme pel nostre projecte: la dependència econòmica de les subvencions públiques, la necessitat contradictòria de les polítiques d'igualtat, les diferents mesures del temps, les relacions entre nosaltres,...

Després d'aquesta informació probablement coneixereu una mica millor el Grup de Dones Feministes de Cerdanyola - El Safareig; si voleu contactar amb nosaltres estem al C/ de les Vinyes 11C de Cerdanyola del Vallès, tel. 580 61 51.

Núria Tuset Zamora
Montserrat Garcia Soldevila